

Iwona Iewkowitz, Anna Tworkowska-Baraniuk

ZABAWY Z PORAMI ROKU

program wychowania przedszkolnego

Isbn 978-83-65635-52-5

Spis treści

WSTĘP	5
Podstawa prawna	6
ROZDZIAŁ I	
Charakterystyka wprowadzanych zmian programowych	7
ROZDZIAŁ II	
Cele kształcenia i wychowania	9
ROZDZIAŁ III	
Treści programowe	11
ROZDZIAŁ IV	
Sposób organizacji zadań dydaktycznych	31
ROZDZIAŁ V	
Procedury osiągnięcia celów	33
ROZDZIAŁ VI	
Ewaluacja programu wychowawczego	37
BIBLIOGRAFIA	38

WSTĘP

**Wychowanie dziecka to nie miła zabawa, a zadanie,
w które trzeba włożyć wysiłek bezsennych nocy,
kapitał ciężkich przeżyć i wiele myśli...**

Janusz Korczak

Okres edukacji przedszkolnej jest bardzo istotny dla kształtowania osobowości, a także nabywania doświadczeń i umiejętności przez dzieci. Celem nadrzędnym wychowania przedszkolnego jest wspomaganie rozwoju i edukacji dzieci zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i możliwościami tak, aby mogły osiągnąć gotowość do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Program wychowania przedszkolnego ma na celu poprawę jakości pracy edukacyjnej i uwzględnia potrzeby społeczności przedszkolnej, to jest dzieci, rodziców oraz pracowników. Integruje nauczycieli i rodziców w realizowaniu celów wychowawczych, ujednolica działania wychowawcze, kieruje procesy wychowawcze na właściwe tory.

Zadaniem wychowania jest wspomaganie dzieci w uzyskaniu orientacji etycznej, w odkrywaniu wartości i ich urzeczywistnianiu. Wartości w wychowaniu są wartością i celem, wyznaczają motywację działań, nadają im kierunek i sens.

Prezentowany program uwzględnia ostatnio wprowadzoną nowelizację i zmiany w treściach kształcenia i wychowania. Zwraca także uwagę na potrzebę wspierania rozwoju dziecka ze szczególnym uwzględnieniem jego ciekawości świata, samodzielności w osiąganiu celów i rozwijaniu zdolności i zainteresowań. Wyrzucić pozostaje nadzieję, że publikacja ta wspomagać będzie nauczycieli w wyborze pożądanego kierunku działalności kształcącej i wychowawczej przy planowaniu pracy na najbliższy rok szkolny.

PODSTAWA PRAWNA

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, przyjęta i proklamowana rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III) w dniu 10 grudnia 1948 r.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz. U. z 2016 r., poz. 895.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. z 2017 r., poz. 356.

ROZDZIAŁ I

Charakterystyka wprowadzanych zmian programowych

Wychowanie to świadome i celowe działanie pedagogiczne rodziców i nauczycieli, które zmierza do osiągnięcia zmian w rozwoju umysłowym, społecznym, kulturalnym i emocjonalnym dziecka. Rozpoczyna się w rodzinie, natomiast przedszkole ukierunkowuje je i kontynuuje.

Zasadniczym celem wychowania przedszkolnego jest rozwój i wychowanie dziecka, czyli wychowanie występujące z rozwojem. Realizuje się to poprzez wypełnianie funkcji opiekuńczych, wychowawczych i kształcących.

Zreformowany system kształcenia przedszkolnego ma charakter hierarchicznej całości, w której priorytetem stają się cele szczegółowe, których realizacja ma umożliwić dziecku bezpieczną i dostosowaną do możliwości rozwojowych zabawę i naukę.

Ogólne cele wychowania przedszkolnego zostały sformułowane w zatwierdzonej przez Ministra Edukacji Narodowej w dniu 14 lutego 2017 roku podstawie programowej, która obowiązywać będzie od roku szkolnego 2017/2018. Zakłada ona, że celem wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka realizowanej „poprzez proces opieki, wychowania i nauczania- uczenia się, co umożliwi dziecku odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń na drodze prowadzącej do prawdy, dobra i piękna”.

Głównym celem zmian wprowadzanych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego była konieczność dostosowania jej do zmian w systemie oświaty spowodowanych przywróceniem obowiązku szkolnego dla dzieci siedmioletnich. W konsekwencji tych zmian dzieci sześciolatnie zostały objęte obowiązkowym, rocznym przygotowaniem przedszkolnym, co skutkowało koniecznością uwzględnienia w podstawie programowej umiejętności z zakresu czytania i przygotowania dzieci do nabywania umiejętności pisania, a także umiejętności matematycznych, niezbędnych do podjęcia nauki w szkole podstawowej. Skutkiem tego była zmiana w proporcjach czasu przewidzianego na zajęcia dydaktyczne. Konieczna była też modyfikacja wymagań w zakresie poszczególnych wiadomości i umiejętności oraz dostosowanie ich do możliwości dzieci niepełnosprawnych.

Wprowadzone w podstawie programowej zmiany kładą także nacisk na kształtowanie u dzieci świadomości zdrowotnej i wyrabianie nawyków dbania o własne zdrowie.

Uregulowano również harmonogram realizowania podstawy programowej wychowania przedszkolnego w zakresie obszaru „przygotowanie dzieci do

Program wychowania przedszkolnego

postępowania się językiem obcym nowożytnym". Uwzględniono w tym przypadku możliwości percepcyjne dzieci niepełnosprawnych intelektualnie i zwolniono je z obowiązku realizacji tego obszaru. Powyższe wynika z faktu, że istotnym celem wprowadzanych przez nową podstawę programową zmian jest wzbudzenie chęci do nauki języka obcego bez niepotrzebnego stresu, czy przymusu. Zyskuje się to dzięki temu, że program uwzględnia osobiste potrzeby każdego dziecka oraz buduje ich motywację. Zakłada również rozwijanie rozumienia mowy (słuchanie) oraz naukę słownictwa, ponieważ bardzo ważne jest uwrażliwienie dziecka na język. Ważne jest również to, by nauczyciel rozwijał w dzieciach chęć do nauki, czyli motywację wewnętrzną, która w tym wieku jest bardzo słabo rozwinięta. Prawdopodobne jest bowiem to, że dzieci raz zachęczone podejmować będą wysiłek skierowany na naukę języków obcych w przyszłości.

Analizując zmiany wprowadzone nową podstawą programową warto zwrócić uwagę na podkreślane przez ekspertów zastrzeżenia merytoryczne. Wskazują oni na brak określenia konkretnych wiadomości i umiejętności, które mają prowadzić do osiągnięcia gotowości szkolnej oraz brak sprecyzowanych treści dotyczących ochrony środowiska. Sugerują również, że częściowo niejasno zostały opisane umiejętności, które powinno posiadać dziecko kończące edukację przedszkolną. Należy jednak przyznać, że nowa podstawa programowa wymaga szacunku do dziecka i stosownymi zapisami zapewnia wsparcie dla jego całościowego rozwoju. Biorąc pod uwagę zarówno zalety, jak i zastrzeżenia do mającej obowiązywać od roku szkolnego 2017/2018 podstawy programowej, z całą mocą należy podkreślić, że to głównie od nauczycieli, ich wiedzy, kompetencji i umiejętności postępowania z dziećmi zależeć będzie sukces dzieci kończących edukację przedszkolną.

ROZDZIAŁ II

Cele kształcenia i wychowania

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest stymulowanie rozwoju dziecka i przygotowanie go do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Podstawa programowa wyznacza przedszkolom następujące zadania, które precyzują kierunek pracy nauczyciela z dziećmi:

1. stwarzanie sytuacji sprzyjających swobodnemu rozwojowi dzieci oraz nabywaniu doświadczeń podnoszących poziom czynności intelektualnych,
2. zapewnianie dziecku poczucia bezpieczeństwa w trakcie nauki, zabawy i odpoczynku,
3. wspieranie dziecięcej ciekawości świata, wykorzystywanie treści stosownych do poziomu dziecka,
4. organizowanie pomocy dzieciom, które rozwijają się w sposób nieharmonijny,
5. rozwijanie poczucia wartości dziecka oraz umiejętności społecznych, przede wszystkim tworzenia właściwych relacji osobowych i uczestnictwa w grupie,
6. wyrabianie nawyków i zachowań ukierunkowanych na rozwój samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność fizyczną i bezpieczne uczestnictwo w zabawach, grach sportowych i ruchu drogowym,
7. rozwijanie wrażliwości dziecka, jego rozumienia emocji własnych i innych ludzi, nauczenie sposobów radzenia sobie z własnymi emocjami oraz kontrolowania własnych zachowań,
8. wprowadzanie w świat wartości estetycznych, zaszczepienie potrzeby kontaktu ze sztuką oraz budzenie wiary we własne możliwości i umiejętności twórcze,
9. stwarzanie sytuacji pozwalających na poznawanie świata przyrody, wyrabianie troski o środowisko naturalne,
10. budowanie wiedzy o świecie techniki, rozwijanie umiejętności konstruowania, planowania, działania oraz prezentowania wytworów własnej pracy,
11. współpraca z rodzicami, różnymi organizacjami i instytucjami w celu tworzenia warunków, które umożliwiają rozwój tożsamości dziecka,
12. tworzenie sytuacji pozwalających dziecku na poznanie wartości i norm społecznych, kształtowanie cech osobowości i postaw umożliwiających w przyszłości aktywne uczestnictwo w życiu społecznym,
13. systematycznie uzupełnianie, za zgodą rodziców, o nowe zagadnienia, wynikające z pojawienia się w otoczeniu dziecka zmian i zjawisk istotnych dla jego bezpieczeństwa i harmonijnego rozwoju,

Program wychowania przedszkolnego

14. wspieranie procesów poznawczych służących do nabywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia nauki w klasie pierwszej szkoły podstawowej,
15. organizowanie – w zależności od potrzeb – zajęć umożliwiających dziecku poznanie kultury i języka mniejszości narodowej, etnicznej lub regionalnej,
16. przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym zgodnie z możliwościami i potrzebami edukacyjnymi; nie dotyczy to jednak dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawności intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, niepełnosprawności sprzężone lub inne rodzaje niepełnosprawności.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej cele, pamiętać należy, że dziecko w wieku przedszkolnym poznaje świat systematycznie i jest gotowe do tego, by uczyć się pod kierunkiem innej osoby. Potrafi zadawać pytania, sprawdzać, jak coś działa, ale nie umie samodzielnie planować działań ani organizować warunków do ich realizacji.

ROZDZIAŁ III

Treści programowe

Współczesne wychowanie zmierza do wszechstronnego rozwoju dziecka, jest kształtowaniem człowieka we wszystkich dziedzinach jego życia. Wyposaża w bagaż norm i zasad postępowania pomocnych w prawidłowym funkcjonowaniu w rodzinie, szkole i społeczeństwie. Wartości wyszczególnione w programie wiążą się z pewnymi zasadami oraz normami, których należy przestrzegać. Dla dzieci ważnej jest i jednoznaczne, dostosowane do wieku i etapu rozwoju.

Celem programu wychowawczego jest sprecyzowanie modelu absolwenta, który byłby wzorem postaw pożądanych w zakresie wiedzy, umiejętności i zachowań.

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania wyznaczają nauczycielowi kierunek działań, których zadaniem jest wspomaganie rozwoju dziecka, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Zostały one przypisane do czterech obszarów rozwoju dziecka, wyznaczonych zgodnie z wprowadzaną podstawą programową.

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
I. Fizyczny obszar rozwoju dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • sygnalizuje potrzeby fizjologiczne • samodzielnie korzysta z urządzeń sanitarnych • myje ręce i twarz • potrafi je wytrzeć • zna podstawowe zasady związane z higieną własnego ciała • zna zasady korzystania z osobistych przyborów toaletowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zgłasza potrzeby fizjologiczne, samodzielnie wykonuje podstawowe czynności higieniczne
	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje kolejność przy wkładaniu ubrania • zapina i odpina guziki • zawiązuje sznurowadła • składa ubrania i odkłada je na właściwe miejsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje czynności samoobsługowe
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi stosować się do ustalonych zasad podczas spożywania posiłków 	<ul style="list-style-type: none"> • spożywa posiłki z użyciem sztućców, nakrywa do stołu i sprząta po posiłku

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • umie nakryć do stołu i sprzątnąć po posiłku • posługuje się nożem i widelcem • rozumie konieczność ograniczenia słodyczy 	
	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zajęciach ruchowych, zabawach i grach • komunikuje w zrozumiały sposób o swoich potrzebach i decyzjach • uczy się dbać o swoje zdrowie • poznaje zasady zdrowego trybu życia • podejmuje sportową rywalizację • próbuje samodzielnie i bezpiecznie organizować sobie czas wolny • sygnalizuje potrzebę relaksu i odpoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> • komunikuje potrzebę ruchu i odpoczynku
	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje spontanicznie zabawy ruchowe • uczy się bezpiecznie korzystać ze sprzętów i urządzeń na placu zabaw • naśladuje sposób poruszania się zwierząt • podrzuca i chwytą przybory • podskakuje i przeskakuje przeszkody • porusza się na czworakach, zmieniając kierunek i pokonując przeszkody • biega swobodnie w różnym tempie 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zabawach ruchowych
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje właściwości przedmiotów i różnych materiałów • tworzy kompozycję z różnych materiałów i nakleja je na papier 	<ul style="list-style-type: none"> • inicjuje zabawy konstrukcyjne, majsterkuje, buduje, wykorzystuje zabawki i materiały użytkowe, w tym materiał naturalny

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • wznosi konstrukcje z klocków • wykonuje zadanie według określonego wzoru • prawidłowo stosuje proste narzędzia podczas majsterkowania • konstruuje większe formy przestrzenne z różnych materiałów • nabywa umiejętność łączenia elementów za pomocą kleju, taśmy i zszywacza • zachowuje ład i porządek podczas pracy 	
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie konieczność utrzymywania w porządku swoich rzeczy i otoczenia • porządkuje zabawki i odkłada je na właściwe miejsca • rzuca, chwyta i toczy przybory • manipuluje przyborami oburącz, przekłada je z ręki do ręki • rzuca przybory do określonego celu • ćwiczy sprawność rąk oraz koordynację wzrokowo – ruchową • doskonali sprawność palców i nadgarstków poprzez lepienie z tworzyw plastycznych • prawidłowo trzyma kredkę podczas rysowania • posługuje się nożyczkami wycinając dowolne kształty • nawleka na sznurek drobne elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje czynności takie jak: sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni, używa chwytu pisarskiego
	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje poprawną postawę podczas wykonywania poznanych czynności 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczy zwinność i koordynację ruchów • porusza się sprawnie, zachowując koordynację • przyjmuje prawidłową pozycję w siadzie, przysiadzie i na krzeselku • uczestniczy w zajęciach ruchowych organizowanych przez nauczyciela 	
	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w zabawach odwzorowujących gesty • wykonuje czynności manipulacyjne, takie jak: lepienie, wydzieranie, nawlekanie • poprawnie posługuje się przyborami do pisania • potrafi zachować prawidłowy kierunek od lewej do prawej strony • umie pokazać za pomocą ruchu proste znaki graficzne, takie jak linie, fale, koła 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje sprawność ciała i koordynację w stopniu pozwalającym na rozpoczęcie systematycznej nauki czynności złożonych, takich jak czytanie i pisanie
II. Emocjonalny obszar rozwoju dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • niewerbalnie, za pomocą gestu, ruchu, mimiki wyraża swoje emocje • rozpoznaje dobre i złe zachowanie • potrafi mówić o swoich emocjach i potrzebach • nazywa swoje emocje • określa werbalnie i niewerbalnie swoje uczucia • potrafi wskazać przyczyny powstałych emocji • umie przewidzieć skutki różnych zachowań • potrafi kontrolować własne zachowania 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa emocje, próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem
	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa uczucia i określa własne potrzeby • potrafi odróżnić emocje 	<ul style="list-style-type: none"> • szanuje emocje swoje i innych osób

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>pozytywne od negatywnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić uczucia innych osób, rozumie i akceptuje uczucia innych ludzi • umie rozładować negatywne emocje • właściwie reaguje na przejawy emocji innych osób 	
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi stosować formy grzecznościowe w kontaktach z rówieśnikami i osobami dorosłymi • integruje się z grupą, umie dostrzegać problem rówieśników • szanuje innych i oczekuje od nich tego samego • potrafi zgodnie korzystać ze wspólnej przestrzeni do zabawy i zabawek 	<ul style="list-style-type: none"> • przeżywa emocje w sposób umożliwiający mu adaptację w nowym otoczeniu
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa swoje emocje • potrafi przedstawić emocje za pomocą gestu, mimiki, ruchu ciała • przedstawia emocje za pomocą słów i symboli • wypowiada się na temat emocji • próbuje analizować i charakteryzować własne uczucia • prawidłowo przyjmuje krytykę, cieszy się z sukcesów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia swoje emocje używając charakterystycznych dla dziecka form wyrazu
	<ul style="list-style-type: none"> • chętnie wchodzi do przedszkola • bawi się z rówieśnikami • słucha poleceń nauczyciela • rozumie konieczność rozłąki z rodzicami • potrafi zwrócić się do nauczyciela lub innego 	<ul style="list-style-type: none"> • rozstaje się z rodzicami bez lęku, ma świadomość, że rozstanie takie bywa dłuższe lub krótsze

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>pracownika przedszkola z prośbą o pomoc w trudnej dla siebie sytuacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zakazu oddalania się od opiekunów 	
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozpoznać i nazwać charakterystyczne stany emocjonalne • umie określić przyczyny powstawania określonych emocji • próbuje radzić sobie z negatywnymi emocjami • potrafi uszanować uczucia drugiej osoby 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia emocje i uczucia przyjemne i nieprzyjemne, ma świadomość, że odczuwają i przeżywa je wszyscy ludzie
	<ul style="list-style-type: none"> • nabywa umiejętność wyrażania swoich uczuć • poznaje własną osobę, swoje mocne i słabe strony • kształtuje odporność emocjonalną w poczuciu własnego bezpieczeństwa • uczy się przeżywać sukcesy i znosić porażki • ze zrozumieniem odnosi się do problemów • podaje przykłady dobrego i złego zachowania 	<ul style="list-style-type: none"> • szuka wsparcia w sytuacjach trudnych dla niego emocjonalnie, wdraża swoje własne strategie, wspierane przez osoby dorosłe lub rówieśników
	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i wyraża uczucia (radość, gniew, strach, smutek) • potrafi kierować emocjami i kontrolować własne zachowanie • przewiduje skutki różnych zachowań • potrafi podporządkować się zachowaniom, których oczekuje od niego nauczyciel i koledzy • przestrzega zasad zgodnego współdziałania • respektuje swoje prawa i prawa innych 	<ul style="list-style-type: none"> • zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania, panuje nad nieprzyjemną emocją

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • ze zrozumieniem odnosi się do problemów innych • przestrzega zasad zgodnego współdziałania • słucha wypowiedzi innych • rozumie postawy i zachowania dorosłych • stara się myśleć i postępować z empatią • wykorzystując własne doświadczenia określa uczucia najbliższych 	<ul style="list-style-type: none"> • wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zwierzęta hodowlane i żyjące na wolności • ma świadomość, że zwierzętami domowymi należy się opiekować i nie wolno ich męczyć • zna zwyczaje zwierząt i potrafi się nimi zajmować • dokarmia zimą ptaki i zwierzęta 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że zwierzęta posiadają zdolność odczuwania, przejawia w stosunku do nich życzliwość i troskę
	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje różne środowiska przyrody • wyrabia opiekuńczą postawę wobec roślin i zwierząt • rozumie konieczność ochrony środowiska • obserwuje walory estetyczne przyrody i różnorodność krajobrazów • potrafi wskazać wpływ działalności człowieka na przyrodę 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego jako źródło satysfakcji estetycznej

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
III. Społeczny obszar rozwoju dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przywitać się i pożegnać ze wszystkimi znajomymi • potrafi przedstawić się i podać podstawowe informacje o sobie, • poznaje swoje możliwości i dzięki temu wzmacnia poczucie własnej wartości • grzecznie zwraca się do innych, • aktywnie uczestniczy w zabawach wymagających współdziałania • dzieli się z innymi, tym, co ma • wie, że należy ustąpić miejsca starszym • ze zrozumieniem odnosi się do problemów innych • nawiązuje prawidłowe relacje rówieśnicze 	<ul style="list-style-type: none"> • przejawia poznanie własnej wartości, wyraża szacunek wobec innych osób, nawiązuje relacje rówieśnicze
	<ul style="list-style-type: none"> • zna imiona członków rodziny • potrafi określić stopień pokrewieństwa i opowiedzieć o swoim domu • opowiada o wydarzeniach i tradycjach rodzinnych • wie, jakiej jest narodowości, potrafi rozpoznać godło i flagę • zna swoich kolegów, zwraca się do nich po imieniu 	<ul style="list-style-type: none"> • odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do rodziny, narodu, grupy rówieśniczej
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przedstawić się • zna nazwę miejscowości, w której mieszka • wie, komu można podać informacje o sobie i swojej rodzinie • używa zwrotów grzecznościowych • potrafi przeprosić, gdy 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się imieniem, nazwiskiem, adresem, używa zwrotów grzecznościowych

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>zachowa się niewłaściwie</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczy się panować nad swoimi emocjami 	
	<ul style="list-style-type: none"> • zaspokajają potrzebę kontaktu z rówieśnikami • właściwie odnosi się do kolegów i osób dorosłych • integruje się z grupą, zauważa problemy rówieśników • aktywnie uczestniczy w różnorodnych zajęciach organizowanych przez nauczyciela • przestrzega zasad zgodnego współdziałania w grupie • potrafi wykonać zadania razem z kolegami • potrafi przeprosić za niewłaściwe zachowanie • bierze udział w zabawach relaksacyjnych, potrafi odpoczywać 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia swoje zachowanie, współdziała z dziećmi
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje dobre i złe zachowanie • respektuje swoje obowiązki i prawa innych dzieci • bierze udział w zajęciach, które wzmacniają jego odporność emocjonalną • uczy się określonych form zachowania • akceptuje innych takimi, jacy są • szanuje pracę i własność innych 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i rozpoznaje wartości związane z zachowaniami społecznymi, respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi bawić się zgodnie z innymi dziećmi • rozumie i wykonuje polecenia • prezentuje otwartą postawę wobec rówieśników i dorosłych • potrafi informować 	<ul style="list-style-type: none"> • obdarza uwagę inne dzieci i dorosłych, potrafi komunikować się z nimi

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>o trudnościach napotkanych w czasie zabawy lub wykonywania czynności</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje spokojnie dyskutować i negocjować w sytuacjach konfliktowych • postępuje zgodnie z oczekiwaniami wykonując codzienne czynności 	
<p>IV. Poznawczy obszar rozwoju dziecka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilustruje ruchem, mimiką lub gestem proste czynności • rozpoznaje sztucznie otrzymywane dźwięki, np. rozlewanie, przesypywanie • naśladuje za pomocą mimiki, gestu czy głosu wybrane zwierzęta lub przedmioty • wznosi konstrukcje z klocków • tworzy kompozycje z różnych materiałów • odgrywa role w zabawach teatralnych • deklamuje wiersze grupowo i indywidualnie, ze zwróceniem uwagi na właściwą intonację i natężenie głosu • porusza się w rytm muzyki • doskonali umiejętność wyrażania muzyki ruchem, gestem i mimiką • wyraża emocje, pojęcia i zjawiska środkami aktywności muzycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych
	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w rozmowach, udziela odpowiedzi na pytania i sam je zadaje • logicznie opowiada przebieg zdarzeń • formułuje dłuższe wypowiedzi • w sposób zrozumiały mówi o swoich potrzebach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje poprawne formy fleksyjne odmieniających się wyrazów • posługuje się wyrażeniami przyimkowymi • konstruuje zdania rozwinięte • wykonuje ćwiczenia artykulacyjne zgodnie ze wskazówkami nauczyciela • naśladuje poprawnie różne odgłosy • potrafi regulować siłę głosu przechodząc od szeptu do głośnego mówienia • ma opanowaną technikę mówienia, stara się mówić płynnie i wyraźnie • wypowiada się zdaniami złożonymi, stosuje kilkuzdaniową wypowiedź • układa historyjki obrazkowe, opowiada je, dopowiada ich zakończenie • potrafi właściwie użyć słów przeciwstawnych, zdrobnień i zgrubień • odróżnia pojęcia: zdanie, słowo, wyraz, sylaba, głoska, litera • wyodrębnia w zdaniu słowa, dzieli słowa na sylaby, składa wyrazy z sylab • rozróżnia głoski na początku i na końcu w wybranych prostych fonetycznych słowach • rozumie różnicę między samogłoską a spółgłoską • liczy głoski w słowach, układa słowa rozpoczynające się lub kończące daną głoską • wyodrębnia w słowach sylaby, dzieli słowa na sylaby 	

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje umowne znaczenie prostych znaków i symboli graficznych • dostrzega związek między gestem i słowem • wyraża swoje wrażenia i przeżycia związane z odbiorem utworu • uczy się odróżniać świat rzeczywisty od fikcyjnego • potrafi tworzyć nowe, wymyślone przez siebie sytuacje fikcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości, byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia manipulacyjne • rozpoznaje znaki i symbole graficzne • rozpoznaje i nazywa litery, które go zainteresowały na skutek zabawy i spontanicznych odkryć • odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych odnoszących się do codziennej aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje litery, odczytuje krótkie wyrazy
	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada na pytania zwracając się bezpośrednio do swojego rozmówcy • mówi o swoich uczuciach i potrzebach • potrafi w sposób logiczny przedstawić przebieg zdarzeń • umie ułożyć historyjkę obrazkową • buduje dłuższą wypowiedź na określony temat 	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki
	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia artykulacyjne zgodnie z poleceniami nauczyciela • stara się mówić płynnie i wyraźnie, panując nad swoim głosem 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, tworzy żarty językowe i sytuacyjne

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • powtarza krótkie rymowanki • w sposób czynny posługuje się nowo poznanymi słowami • tworzy skojarzenia do podanych wyrazów • próbuje samodzielnie układać wyliczanki i rymowanki • rozumie znaczenie słów, których używa • potrafi wyjaśnić przerośny sens powszechnie używanych zwrotów • tworzy skojarzenia do wskazanych wyrazów • próbuje samodzielnie tworzyć żarty językowe i sytuacyjne 	
	<ul style="list-style-type: none"> • słucha piosenek, które śpiewa nauczyciel • doskonalili poczucie rytmu dzięki grze na instrumentach perkusyjnych • potrafi poruszać się zgodnie z muzyką i zapamiętać proste układy taneczne • rozpoznaje nastrój utworu muzycznego • zauważa zmiany dynamiki, tempa charakteru utworu muzycznego, wyraża je ruchem i tańcem • śpiewa piosenki z innymi dziećmi i samodzielnie • rozpoznaje melodię znanej piosenki • wydobywa dźwięki z różnych przedmiotów, np. puszka, folia, woreczek z fasolą • potrafi zilustrować krótki wierszyk lub opowiadanie wykorzystując pomoce akustyczne lub proste 	<ul style="list-style-type: none"> • eksperymentuje rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem, śpiewa piosenki, rozpoznaje melodie, słucha muzyki

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>instrumenty perkusyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • uważnie słucha muzyki instrumentalnej z nagrań i na przedszkolnych koncertach 	
	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie trzyma przybory do pisania, kredki i pędzle • potrafi określić kierunek oraz miejsce na kartce papieru • rysuje po śladzie proste wzory i szlaczki • potrafi rysować według wzoru lub zgodnie z poleceniami nauczyciela • w rysowanych znakach rozpoznaje fragmenty liter i cyfr • pokazuje ruchem proste znaki graficzne, np. linie, kółka, fale i odwzorowuje je na papierze • odwzorowuje kształty w liniaturze i na papierze w kratkę • podejmuje próby pisania liter i cyfr 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje własne eksperymenty graficzne, tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, kreśli wybrane litery i cyfry
	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat treści oglądanych obrazów, wymienia osoby i przedmioty oraz opowiada o zdarzeniach • wskazuje postacie, przedmioty przedstawione na obrazach • rozumie umowne znaki, z którymi spotyka się w przedszkolu • zna symbole stosowane w popularnych wśród dzieci grach planszowych • rozumie znaczenie podstawowych znaków drogowych • umie posługiwać się 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>znakami odnoszącymi się do zjawisk atmosferycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że kraj, w którym mieszka to Polska, a on jest Polakiem • zna podania i legendy związane z Polską • rozpoznaje symbole narodowe: godło, flaga, hymn • szanuje kulturę i tradycje narodowe • przyjmuje właściwą postawę podczas słuchania hymnu • wypowiada się na temat miejsc i okoliczności wykonywania hymnu Polski • wie, że Polska należy do Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe, rozumie pojęcie: Unia Europejska
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje właściwości przedmiotów • tworzy z klocków kompozycje przestrzenne • potrafi określić położenia i kształt wybranego przedmiotu • porównuje przedmioty ze względu na wybraną cechę • tworzy kompozycje z różnych materiałów i przedmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża ekspresję twórczą podczas czynności konstrukcyjnych i zabawy, zagospodarowuje przestrzeń, porównuje przedmioty
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przedstawić efekty swojej pracy i nazwać ją • potrafi wyszukać takie same przedmioty • ocenia cechy przedmiotów za pomocą różnych zmysłów, np. dotyku, wzroku, węchu • umie wskazać właściwości przedmiotów, opisuje ich kształt, wielkość, ciężar • grupuje przedmioty, biorąc pod uwagę ich przeznacze- 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje i grupuje przedmioty według różnych parametrów, odtwarza układy przedmiotów i tworzy własne, nadając im znaczenie, rozróżnia podstawowe figury geometryczne

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>nie, przynależność lub wybrane cechy</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy z klocków wieże, łączy klocki o różnych kształtach i wielkościach • rozróżnia podstawowe figury geometryczne – koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt • umie ułożyć kompozycję w kształcie znanych figur geometrycznych 	
	<ul style="list-style-type: none"> • szacuje liczbę przedmiotów • układa w szereg lub w rząd przedmioty do policzenia • pokazuje na palcach liczbę przedmiotów, które policzyło • dokonuje pomiaru długości przedmiotu za pomocą dłoni, stopy lub buta 	<ul style="list-style-type: none"> • eksperymentuje, szacuje, przewiduje, dokonuje pomiaru długości przedmiotów
	<ul style="list-style-type: none"> • określa swoje położenie w przestrzeni • wskazuje prawą i lewą stronę • porusza się w przestrzeni zgodnie z poleceniami nauczyciela • używa pojęć określających położenie przedmiotów w przestrzeni, np. pod, nad, za przed • wskazuje i nazywa położenie przedmiotów względem własnej osoby, np. obok mnie, przede mną, za mną • wskazuje kierunki w przestrzeni, np. na lewo, na prawo 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunki i ustala położenie przedmiotów względem własnej osoby, rozróżnia prawą i lewą stronę
	<ul style="list-style-type: none"> • układa przedmioty w szeregi lub rzędy w celu przeliczenia ich • wspomagając się liczeniem na palcach podaje wynik dodawania lub odejmowania 	<ul style="list-style-type: none"> • przelicza elementy zbiorów, posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi, wykonuje dodawanie i odejmowanie

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia liczebniki od 0 do 10 we właściwej kolejności • potrafi odróżnić liczenie błędne od poprawnego • używa liczebników głównych i porządkowych • potrafi rozpoznać cyfry od 0 do 10 • pokazuje na palcach lub za pomocą liczmanów ilość przedmiotów, które policzyło 	
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi posługiwać się określeniami dotyczącymi następstwa czasu, np. najpierw, potem, teraz • zna stałe następstwo dni i nocy • posługuje się nazwami kolejnych dni tygodnia, zna nazwy miesięcy i por roku 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami dotyczącymi następstwa czasu, pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy
	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia monety od banknotów • rozpoznaje modele monet i banknotów o niskich nominatach • potrafi ułożyć monety w kolejności malejącej lub rosnącej • rozumie, do czego służą pieniądze w gospodarstwie domowym 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje modele monet i banknotów, porządkuje je, rozumie ich znaczenie
	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi opowiedzieć o środowisku przyrodniczym w najbliższym otoczeniu • zauważa zmiany zachodzące w przyrodzie w kolejnych porach roku • potrafi nazwać zjawiska atmosferyczne typowe dla danej pory roku • prowadzi prosty, obrazkowy kalendarz pogody, rozumie znaczenie używanych przez siebie symboli dotyczących zjawisk pogodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych, życia zwierząt, roślin i ludzi, korzystania z dóbr przyrody

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa rośliny i zwierzęta żyjące w różnych środowiskach • aktywnie uczestniczy w hodowli roślin, wykonując podstawowe czynności pielęgnacyjne • gromadzi okazy przyrody w kąci przyrodniczym • rozumie potrzebę ochrony przyrody • wie, jak człowiek może chronić przyrodę • potrafi segregować odpady • uczestniczy w akcjach promujących ochronę przyrody 	
	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak obchodzić się z książką • chętnie ogląda książki, opowiada o ilustracjach • wypowiada się na temat treści wysłuchanych bajek i opowiadań • zagospodarowuje przestrzeń tworząc budowle z różnych materiałów, wykorzystuje np. krzesła, pudełka, koce • prawidłowo postępuje prostymi narzędziami • zna zastosowanie podstawowych sprzętów gospodarstwa domowego, np. suszarka, robot, odkurzacz • potrafi, za pozwoleniem dorosłych, samodzielnie korzystać ze sprzętu audiowizualnego, np. włączyć radio, telewizor • wie, jak można porozumieć się za pomocą telefonu 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje samodzielną aktywność poznawczą
	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o członkach rodziny i ich zajęciach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zawody wykonywane przez

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje pracę ludzi wykonujących różne zawody • potrafi opowiedzieć o pracy osób wykonujących różne czynności • umie przedstawić za pomocą ruchu różne zawody, np. fryzjer, kierowca 	<p>rodziców i osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w grach i zabawach w języku obcym • bawi się słowami z języka obcego • powtarza rymowanki i proste wierszyki • śpiewa w grupie piosenki • rozumie sens ogólny krótkich historyjek, gdy są wspierane obrazkami, rekwizytami, ruchem lub mimiką • rozumie polecenia zadawane przez nauczyciela lub usłyszane z płyty CD • nazywa określone przedmioty i postaci • dopasowuje obrazek do usłyszanego słowa • powtarza słowa za nauczycielem 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie
	<ul style="list-style-type: none"> • reaguje na proste polecenia w języku mniejszości narodowej lub etnicznej • posługuje się wyrazami i zwrotami mającymi znaczenie w zabawie oraz w podejmowanych czynnościach • rozumie ogólny sens czytanych lub opowiadanych historyjek w sytuacji, gdy są wspierane obrazkiem, rekwizytem czy ruchem • zna godło (symbol) swojej 	<ul style="list-style-type: none"> • porozumiewa się w języku mniejszości narodowej lub etnicznej

Program wychowania przedszkolnego

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ PRZEDSZKOLA	MATERIAŁ EDUKACYJNY	OSIĄGNIĘCIA NA KONIEC WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (zgodnie z obowiązującą podstawą programową)
	<p>wspólnoty narodowej lub etnicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • reaguje na proste polecenia w języku kaszubskim • używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie w zabawie i innych podejmowanych czynnościach • powtarza rymowanki i proste wierszyki • śpiewa piosenki • rozumie ogólny sens czytanych lub opowiadanych historyjek wspieranych obrazkiem, rekwizytem, gestem • zna godło swojej wspólnoty regionalnej (np. kaszubskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> • porozumiewa się w języku regionalnym - kaszubskim

ROZDZIAŁ IV

Sposób organizacji zadań dydaktycznych

Zgodnie z podstawą programową „nauczyciele organizują zajęcia wspierające rozwój dziecka. Wykorzystują do tego każdą sytuację i moment pobytu dziecka w przedszkolu, czyli tzw. zajęcia kierowane i niekierowane. Wszystkie doświadczenia dzieci płynące z organizacji pracy przedszkola są efektem realizacji programu wychowania przedszkolnego. Ważne są zatem zajęcia kierowane, jak i czas spożywania posiłków, czas przeznaczony na odpoczynek i charakter tego odpoczynku, uroczystości przedszkolne, wycieczki, ale i ubieranie, rozbieranie”.

Poniżej prezentowany przykładowy ramowy rozkład dnia stanowi jedynie ogólny schemat organizacji pobytu dziecka w placówce przedszkolnej. Zaznaczyć więc należy, że wewnętrzna organizacja (wynikająca m.in. ze statutu przedszkola) oraz specyfiki danej placówki wpływać może na przebieg oraz długość poszczególnych zajęć, zarówno tych kierowanych, jak i niekierowanych. Są one tak samo ważne i wspierające rozwój dziecka, a przy tym uwzględniać powinny typowe dla danego wieku potrzeby rozwojowe.

Przykładowy ramowy rozkład dnia:

Godziny	Rodzaj czynności
6.30 – 8.30	<ul style="list-style-type: none"> • zas przybywania dzieci do placówki, • krótkie rozmowy z rodzicami przeprowadzane w celu pozyskania bieżących informacji o dziecku • dowolne zabawy – np. w kącikach zainteresowań; ćwiczenia i zabawy ruchowe
8.30 – 8.45	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie do śniadania • zabiegi higieniczne • czynności porządkowe
8.45 – 9.15	<ul style="list-style-type: none"> • śniadanie
9.15 – 10.15	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcia dydaktyczne realizowane według programu
10.15 – 10.45	<ul style="list-style-type: none"> • pobyt w ogrodzie przedszkolnym lub na placu zabaw: <ul style="list-style-type: none"> • zabawy zorganizowane i swobodne z wykorzystaniem sprzętu sportowego i zabawek podwórkowych • gry sportowe
10.45 – 11.30	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcia dodatkowe (język angielski, rytmika, taniec)

Program wychowania przedszkolnego

- 11.30 – 11.45 • przygotowanie do obiadu
 - czynności porządkowo-higieniczne
- 11.45 – 12.15 • obiad
- 12.15 – 13.15 • grupy młodsze – odpoczynek poobiedni (leżakowanie)
 - grupy starsze – relaksacja przy muzyce
- 13.15 – 14.15 • praca indywidualna z dziećmi
 - utrwalanie wierszy i piosenek
 - przygotowywanie do występów
 - zabawy grupowe według pomysłów dzieci lub nauczycieli (z wykorzystaniem zabawek, książek, gier, materiałów plastycznych)
- 14.15 – 15.00 • spacer i wycieczki połączone z obserwacją przyrodniczą
- 15.00 – 15.15 • przygotowanie do podwieczorku
 - czynności porządkowo-higieniczne
- 15.15 – 15.30 • podwieczorek
- 15.30 – 16.30 • zabawy dowolne
 - gry i zabawy ruchowe przy muzyce
 - rozmowy z rodzicami
 - pożegnanie dzieci

ROZDZIAŁ V

Procedury osiągnięcia celów

Programem wychowania objęte są dzieci przedszkolne, a zadania wychowawcze realizowane są przez nauczycieli w sposób ciągły, poprzez odpowiedni dobór metod i form pracy, literaturę oraz pomoce dydaktyczne. Metody i formy pracy powinny być jak najlepiej dobrane do rozwoju dziecka, jego wieku i możliwości. Wskazane jest również być uwzględniać także sytuację środowiskową i rodzinną dziecka.

1. Formy pracy:

- praca indywidualna
- zabawa lub inne rodzaje działalności dzieci pozwalające na rozwijanie własnej inicjatywy
- czynności samoobsługowe oraz praca użyteczna
- spacer i wycieczki
- zajęcia organizowane przez nauczyciela z całą grupą
- udział w imprezach organizowanych w przedszkolu i poza nim
- udział w konkursach, zawodach, turniejach
- udział w programach profilaktycznych dotyczących kultury żywienia

2. Metody pracy:

- metody podające (przyswajanie): opowiadanie, bajka, pogadanka, historyjka obrazkowa, wiersze, piosenki, praca z tekstem, opis, instruktaż
- metody problemowe (odkrywanie): gry dydaktyczne, giełda pomysłów – „Burza mózgów”, inscenizacja, dyskusje
- metody aktywizujące (przeżywanie): drama, wystawa (ekspozycja), pokaz, inscenizacja
- metody praktyczne (działanie): ćwiczenia, gry dydaktyczne, zajęcia plastyczne, zabawy intelektualne, np. rebusy, krzyżówki, rozsypanki
- spożywanie zdrowej żywności, przezwyciężanie niechęci do warzyw, potraw, właściwe zachowanie podczas posiłku

Dobór metod zależy od indywidualnych możliwości dzieci oraz od tego jakie umiejętności zostały zaplanowane w danej chwili. Najlepszymi metodami są więc te, które aktywizują i motywują dziecko oraz umożliwiają praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy.

Nauczyciele przedszkoli coraz częściej sięgają po nowatorskie rozwiązania metodyczne, które pozwalają inspirować dzieci w twórczym podejściu do życia

Program wychowania przedszkolnego

i sprawiać, że w przedszkolu dzieci będą czuły się szczęśliwe i radosne, a uczyły się szybko i chętnie.

Metoda gimnastyki twórczej (ekspresyjnej) Rudolfa Labana – polega na ruchu podejmowanym zgodnie z własną inwencją, fantazją i doświadczeniem. Ruch powinien być powiązany ze słowem, rytmem i muzyką, a dziecko ćwiczy to, na co ma ochotę i na co je stać. Zadania stawiane przez nauczyciela mają charakter otwarty, można je wykonać na wiele sposobów. Zaletą tej metody jest bogactwo form działania oraz otwartość na nowe idee, a także nietypowe przybory i sprzęt.

Metoda Weroniki Sherborne jest możliwa do stosowania w każdych warunkach bez konieczności używania przyrządów. Dzieci ćwiczą bosą, w niskich bezpiecznych pozycjach, nawiązując do „języka ciała”, czyli ćwiczenia są formą komunikowania się z innymi. Ze względu na swą prostotę jest to metoda dla każdego, nie ma w niej elementu współzawodnictwa.

Metoda Carla Orffa to nowatorski system umuzykalnienia dzieci. Wynika on z założenia, że kulturę fizyczną należy rozwijać w ścisłej korelacji z kulturą rytmiczno-muzyczną oraz z kulturą słowa. Formy wychowania muzycznego według Orffa powinny zawierać grę na instrumentach, dużą ilość spontanicznego, kreatywnego ruchu, improwizacje wokalne, instrumentalne i ruchowe, ekspresywny śpiew oraz słuchanie muzyki.

Metoda Dobrego Startu opracowana przez Thee Bugnet-van der Voort, a przystosowana do pracy w Polsce i upowszechniona przez Marię Bogdanowicz. Zakłada ona wspomaganie rozwoju psychomotorycznego dziecka przez odpowiednio zorganizowaną zabawę i aktywne uczenie symboli graficznych, łatwych wzorów, liter i znaków matematycznych. W metodzie tej istotną rolę pełnią trzy elementy:

- a) element motoryczny – ćwiczenia ruchowe, ruchy zharmonizowane z rytmem piosenek, wykonywane podczas reprodukcji znaków graficznych,
- b) element słuchowy to piosenki, wierszyki, zdania, wyrazy,
- c) element wzrokowy, czyli znaki graficzne (łatwe wzory, litery znaki matematyczne).

Metoda ta pozwala wprowadzać dzieci w świat czytania i pisania dzięki rozwijaniu zdolności percepcyjnych dzieci.

Metoda Edwarda de Bono, została rozpropagowana przez maltańskiego lekarza i psychologa, który jest światowym autorytetem w dziedzinie technik twórczego myślenia. Proponuje on twórcze rozwiązywanie problemu za pomocą metody „6 myślowych kapeluszy”. W każdym kapeluszu, w zależności od koloru, myśli się inaczej. Kapelusz biały to fakty, czerwony – emocje, żółty – optymizm, czarny – pesymizm, niebieski – równowaga a zielony – możliwości. Stosując te metody dzieci wspólnie rozwiązują sytuację problemową i wypracowują zasady postępowania. Prowokacje, Hipotezy, Fantazje to są według E. de Bono narzędzia myślowe, których użycie owocuje nowymi rozwiązaniami i pomysłami.

Pedagogika Zabawy KLANZA pozwala dzieciom rozwijać swoje najlepsze strony na tle i w związku z grupą. Pobudza do aktywności i interakcji w grupie za pomocą słów, gestów, ruchu, tańca, malowania, dotyku czy dźwięku.

Metoda Marii Kielar-Turskiej podkreśla potrzebę skupienia uwagi na indywidualnych potrzebach i możliwościach dziecka. Cechuje to nauczyciela otwartego na dziecko, traktującego je „podmiotowo”. Zauważa również, że nauczyciel otwarty na siebie jest nastwiony na własny rozwój i doskonalenie swoich umiejętności.

Koncepcje pedagogiczne Celestyna Freineta uwzględniają wspomaganie wszechstronnego rozwoju każdego dziecka. Wśród pożądanych technik nauczania wyróżnia on:

- doświadczenie poszukujące
- swobodny tekst
- „żywy teatr”
- gazetkę klasową
- korespondencję międzyszkolną
- swobodną ekspresję artystyczną

Metoda Marii Montessori pozwala dziecku pracować według własnego tempa i możliwości, podejmując zadania, do których jest już gotowe. Bodźce środowiska przedszkolnego powinny być dostosowane do faz rozwoju dziecka. Dziecko powinno samorzutnie dostrzegać problem i podejmować decyzje, zdobywając w ten sposób nie tylko wiedzę, ale i umiejętności. Nauczyciel nie powinien narzucać wiedzy, a kierować spontanicznymi reakcjami dziecka.

Sztuka składania papieru Origami ćwiczy umiejętność panowania nad ruchami ręki, uwagę i wytrwałość co przyczynia się do usprawnienia koordyna-

Program wychowania przedszkolnego

cji wzrokowo-ruchowej. Pomaga w utrwaleniu pojęć geometrycznych, takich jak trójkąt, kwadrat, połowa. Origami rozwija również aktywność i pomysłowość oraz zmysł estetyczny.

3. Warunki bazowe niezbędne do realizacji programu:

- a) sale dydaktyczne dla każdej grupy
- b) kąciki zainteresowań:
 - stałe: czytelniczy, konstrukcyjny, artystyczny, przyrodniczy;
 - czasowe (związane z realizowaną tematyką, świętami okolicznościowymi czy specyfiką pracy przedszkola)
- c) zabawki i pomoce dydaktyczne
- d) miejsca przeznaczone na odpoczynek

4. **System motywacyjny** powinien być uzgodniony z rodzicami i mieć na celu eliminowanie zachowań niepożądanych a nabywanie właściwych nawyków, postaw i umiejętności. Właściwym jest również wspólne z dziećmi opracowanie obowiązującego w danej placówce kodeksu dobrego zachowania.

Formy nagradzania, które mogą stymulować dziecko do dobrego zachowania:

- nagradzanie pochwałą i uznaniem
- atrakcyjna zabawa w grupie według pomysłu dziecka
- przywilej wykonania prostych czynności wskazanych przez nauczyciela
- drobne nagrody rzeczowe
- order uznania
- pochwała przed rodzicami

Środki zaradcze w przypadku niestosowania się do ustalonych zasad:

- słowne upomnienie
- tłumaczenie i wyjaśnianie
- ukazywanie następstw postępowania
- czasowe odebranie przyznanego przywileju
- odsunięcie od zabawy

ROZDZIAŁ VI

Ewaluacja programu wychowawczego

Przedszkolny Program Wychowania powinien podlegać ewaluacji bieżącej okresowej oraz po roku realizacji. Stanowiąc to bowiem będzie podsumowanie efektów pracy wychowawczej przedszkola po zakończeniu całego cyklu kształcenia w poszczególnych grupach wiekowych.

Ewaluacji podlegają:

1. prezentowany przez dzieci system wartości,
2. zachowania i postawy dzieci w określonych sytuacjach,
3. zaangażowanie nauczycieli w realizację programu wychowawczego,
4. zaangażowanie pracowników niepedagogicznych w realizację programu.

W ocenie stopnia realizacji programu wychowawczego uwzględnia się opinie nauczycieli i rodziców, a także poddaje analizie następujące dokumenty:

- dzienniki zajęć,
- arkusze obserwacji,
- arkusze diagnostyczne,
- wytwory pracy dzieci,
- ankiety dla rodziców,
- ankiety dla nauczycieli,
- ocena realizacji programu wychowawczego na radzie pedagogicznej.

BIBLIOGRAFIA

1. Bogdanowicz M., *Metoda dobrego startu*, wyd. WSiP, Warszawa 1989,
2. Bogdanowicz M., *Zabawy dydaktyczne dla przedszkoli*, wyd. WSiP, Warszawa 1990,
3. Cole R., *Inteligencja moralna dzieci*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2003,
4. Dmochowska M., *Zanim dziecko zacznie pisać*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1991,
5. Dobson J., *Dzieci i wychowanie*, wyd. Vocatio, Warszawa 1995,
6. Gołębiak B. D., *Uczenie metodą projektów*, wyd. WSiP, Warszawa 2002,
7. Gruszczyk –Kolczyńska E., E. Zielińska, *Wspomaganie dzieci w rozwoju zdolności do skupiania uwagi i zapamiętywania*, wyd. WSiP, Warszawa 2005,
8. Grygorowicz I., *Zabawy z porami roku. Program wychowania przedszkolnego*, Wydawnictwo Edukacyjne Podręcznikarnia, Białystok 2016,
9. Guz S., *Rozwój i edukacja dziecka. Szanse i zagrożenia*, wyd. UMCS, Lublin 2005,
10. Hurlock E., *Rozwój dziecka*, wyd. PWN, Warszawa 1985,
11. Kamińska K., *Nauka czytania dzieci w wieku przedszkolnym*, wyd. WSiP, Warszawa 1999,
12. Klim – Klimaszewska A., *Pedagogika przedszkolna*, wyd. Polski Instytut Wydawniczy, Warszawa 2005,
13. Koźmińska I., E. Olszewska, *Z dzieckiem w świat wartości*, wyd. Świat Książki, Warszawa 2007,
14. Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*, wyd. Agencja Usługowa "Omega", Suwałki 2000,
15. Lipnicka B., *Kształtowanie zdolności i talentu dziecka. Wspierająca funkcja rodziców*, wyd. Barbara, Kraków 2000,
16. Łupkowska K., Zgrychowa I., *Zrobimy to sami*, wyd. WSiP, Warszawa 1987,
17. Majchrzak I., *Wprowadzanie dziecka w świat pisma*, wyd. WSiP, Warszawa 1995,
18. Malko D., *Metodyka wychowania przedszkolnego w przedszkolu*, wyd. WSiP, Warszawa 1998,
19. Mystkowska H., *Rozwijanie mowy i myślenia dzieci w wieku przedszkolnym*, wyd. WSiP, Warszawa 1991,
20. Okoń W., *Słownik pedagogiczny*, wyd. PWN, Warszawa 1987,

21. Parczewska T., Edukacja ekologiczna w przedszkolu. Wybrane zagadnienia, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009
22. Pytlarczyk J., Diagnoza rozwoju dziecka podstawą planowania procesu edukacyjnego w przedszkolu i w szkole, wyd. Juka, Warszawa 2007,
23. Pytlarczyk J., Z radością w świat, wyd. JUKA, Warszawa 2007,
24. Waloszek D., Program w edukacji dzieci. Geneza, istota, kryteria, Wydawnictwo Akademickie "Żak", Warszawa 2005.

